VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Verksamhetsberättelse 2021

Regionhälsan FoU primärvård
Folktandvården område Öster

FoU-centrum Skaraborg

På FoU-centrums hemsida www.vgregion.se/fouskaraborg finns verksamhetsberättelsen som PDF.

FoU-året 2021

Sammanfattning och reflektion

Verksamhetsberättelsen för FoU-centrum Skaraborg, primärvård i Skaraborg och Folktandvården område öster, vill ge en samlad bild av alla de aktiviteter som bedrivits under 2021. Dessa spänner över många olika områden som t.ex. större och mindre forskningsprojekt, kurs i grundläggande FoU-metodik, handledning, vetenskapliga artiklar och projektredovisningar, seminarier, samverkan med andra forskningsinstitutioner lokalt, nationellt och internationellt.

Verksamhetsberättelsen riktar sig i första hand till våra uppdragsgivare, samarbets-partners och chefer samt intresserad personal i primärvård och folktandvård. Den inleds med en beskrivning av FoU-centrum Skaraborgs struktur och innehåll, och därefter ges en mera ingående bild av FoU-verksamheten.

Avslutningsvis ges en översikt av planerna för nästkommande år.

År 2021 präglades fortsatt av Covid-pandemin. Verksamheten har anpassats till distansarbete med en stor del hemarbete. APT, planeringsmöten och regelbundna avstämningsmöten har skötts via Teams. Forskningsprojekt med i huvudsak registerdata har kunnat rulla på som vanligt medan två kliniska projekt som inkluderade patientkontakter har fått ställas i vänteläge på grund av smittan och belastningen på personal i den kliniska verksamheten. Kursen i forskningsmetodik har genomförts till största delen digitalt vilket har fungerat bra. Lärdomarna från övergången till ett mer digitalt arbetssätt kommer vi att ta med oss och genomföra vissa förändringar i vår verksamhet.

Under 2022 kommer vi initialt att fortsätta distansarbetet på grund av pandemin men hoppas på att så småningom kunna komma i gång med de projekt som för närvarande är i vänteläge.

Per Hjerpe
FoU-chef

Forskningsvision

FoU primärvård i Västra Götalandsregionen är särskilt profilerad för att främja friskfaktorer och förebygga riskfaktorer så att befolkningen kan möta framtiden med god livskvalitet

Innehållsförteckning

FoU-året 2021 ... 1

Sammanfattning och reflektion ... 1

Forskningsvision ... 1

Inledning ... 1

FoU-uppdraget i förändring ... 1

Samverkan med Folktandvården FoU ... 3

Forskning ... 3

Ledning och organisation ... 3

FoU primärvård Västra Götalandsregionen ... 7

Forskarutbildning ... 7

Disputation ... 9

Licentiat ... 9

Halvtidsseminarium ... 9

Vetenskaplig produktion ... 10

Forskningsplattformar ... 15

FoU-anslag ... 16

Utbildning ... 17

Grundläggande forskningsmetodik ... 17

Regionala utbildningar ... 20

Innovation ... 20

Utveckling ... 21

Seminarier ... 21

Konferenser ... 21

FoU i VGR ... 21

Kvalitetsregister ... 22

Infrastruktur ... 22

Lokal FoU-samverkan ... 22

Regional FoU-samverkan ... 23

Nationell FoU-samverkan ... 24

Internationell FoU-samverkan ... 25

Ekonomi ... 25

Verksamhetsplan för år 2022 ... 26

Utbildningar ... 27

Seminarier ... 27

Disputation/halvtidkontroll ... 27

Prioriterade aktiviteter lokalt 2022 ... 27

Bilaga 1. Vetenskapliga artiklar

Inledning

Verksamhetsidé

FoU-centrum ska stimulera, skapa förutsättningar
och vara ett föredöme för forskning, utveckling och utbildning.

All forskning och utveckling ska baseras på vetenskaplig
metodik.

Arbetet ska bidra till att primärvård och tandvård i Skaraborg
utvecklas och blir attraktiva arbetsplatser.

FoU-uppdraget i förändring

FoU-centrum Skaraborg är en del av FoUUI primär och nära vård, forsknings- och utvecklingsorganisationen för Västra Götalandsregionens primärvård (VGPV), i samverkan med Folktandvården FoU. Verksamheten är lokaliserad i nya Regionens hus i Skövde och organisatoriskt tillhörig Regionhälsan.

FoU-verksamheten har ett övergripande uppdrag att stimulera, stödja och initiera forskning och utveckling inom all primärvård och folktandvård finansierad av Västra Götalandsregionen (VGR) samt inom Regionhälsan och att utveckla den vetenskapliga kompetensen hos personalen inom dessa verksamhetsområden för att på så sätt främja en evidensbaserad, god och säker vård.

FoU-centrums huvudsakliga verksamhet består av undervisning i grundläggande forskningsmetodik samt stöd och handledning i projekt med en bred ansats. Det innebär både utvecklingsarbete och forskning (från enskilda projekt till doktorandprojekt). VGPV kallas i denna Verksamhetsberättelse fortsättningsvis för primärvård.

Forskning bedrivs inom profilområden såsom folksjukdomar och uppföljning av läkemedelsförskrivning samt registerforskning. Inom tandvården bedrivs framför allt projekt med fokus på orala folksjukdomar i olika åldrar i befolkningen.

FoU-chefen har det övergripande administrativa ansvaret. Ansvaret för verksamhetens vetenskapliga innehåll ligger hos FoU-chefen, FoU-strateger och FoU-ledare inom primärvård respektive FoU-ledare inom tandvård. Andra funktioner knutna till FoU-centrum är FoU-koordinatorer och FoU-handledare.

Under 2018 godkändes FoU primärvårds fyra FoU-centrum tillsammans med enheten för allmänmedicin vid Göteborgs universitet som Universitetssjukvårds-enheter (USV-enheter). Arbetet leds av en ledningsgrupp med representanter från Allmänmedicin, FoU-primärvård, Primärvårdens utbildningsenhet samt Vårdcentralerna i Skaraborg. Under 2022 kommer Socialstyrelsen att genomföra en ny utvärdering av USV-enheternas verksamhet.

Precis som tidigare kommer vi att arbeta för att främja hälso- och sjukvårdens utveckling. I arbetet som Universitetssjukvårdsenheter ingår ett djupare samarbete med universitet och högskolor, som även kommer att delta i organisering och ledning av verksamheten i den del som utformas med särskild hänsyn till forskningens och utbildningens behov.

Universitetssjukvårdens kärnverksamheter ska förutom hälso- och sjukvård, vara klinisk forskning och utbildning liksom kunskapstillämpning och kunskaps-spridning för hälso- och sjukvårdens utveckling. I Universitetssjukvården ingår också att de regioner som har avtal med privata vårdgivare ska säkerställa att utbildning och forskning kan utföras med hög kvalitet även hos dessa vårdgivare.

Källa: ”Definition av Universitetssjukvård enligt ALF-avtalet” (avtal om läkarutbildning och forskning).

FoU primärvård har även fått i uppdrag från studierektorsenheten för ST-läkare i allmänmedicin att ansvara för det delmål i målbeskrivningen (2015 delmål Medicinsk vetenskap a5) som omfattar kompetens inom medicinskt vetenskapligt förhållningssätt och omfattar kurs i forskningsmetodik samt ett skriftligt individuellt projektarbete enligt vetenskapliga principer. Detta uppdrag fullföljs genom att ge kurs i grundläggande forskningsmetodik där en majoritet av deltagarna är ST-läkare i allmänmedicin.

Samverkan med Folktandvården FoU

I Folktandvården i Västra Götaland finns enheten ”Forskningsstöd” med uppdrag att samla och redovisa kunskap om pågående forskning och bistå forskare med bland annat rekrytering av patienter till klinisk forskning samt bistå medarbetare i Folktandvården i patientnära forskning. Enheten är placerad på Odontologen i Göteborg. FoU-verksamheten i de olika regiondelarna är organiserad under namnet ”Folktandvården FoU” med lokala FoU-ledare i varje regiondel (i Skaraborg FoU-ledare Ann-Catrin André Kramer).

För såväl specialisttandvården som allmäntandvården är det angeläget att utrymme och förutsättningar även i framtiden skapas för forsknings- och utvecklingsarbete.

Forskning

Ledning och organisation

Per Hjerpe, FoU-chef

Distriktsläkare, med.dr. uppdrag som FoU-chef. Ingår i regionala FoU-rådet och primärvårdens regionala FoU-chefsgrupp. Ordförande i lokala FoU-rådet i Skaraborg och i ledningsgruppen för primärvårdens USV-enhet i Skaraborg. Deltar i utvecklingsarbetet av Primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv där han är registerhållare. Föreläser på FoU-kursen och handleder ST-läkare och övrig personal vid projektarbete inom verksamheten.

Huvudhandledare för Maria Berkhout samt bihandledare för Tobias Andersson (disputation 16 april 2021), Johan-Emil Bager (disputation 4 juni 2021), Grete Garberg och Sara Bentzel, samtliga doktorander vid Göteborgs universitet. Deltagare i flera stora långsiktiga forskningsprojekt (SPCCD, SDR sid. 10-11). Har ett övergripande strategiskt ansvar för FoU primärvårds externa webbsidor. Ingår i klinisk ledning för Framtidens Vårdinformationsmiljö (FVM), regionens nya gemensamma journaldatasystem samt deltar som ledamot i Nationella arbetsgruppen (NAG) för Databaserad beskrivning av primärvård. Leder tillsammans med Kristina Boström forsknings-plattformen för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer”.

Kristina Boström, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, adjungerad professor i allmänmedicin vid Göteborgs Universitet och docent i allmänmedicin vid Lunds universitet. Uppdrag (50 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Handleder ST-läkares (läkare under specialistutbildning) vid FoU-projekt och övrig personal inom verksamheten. Ledare (10%) för forskningsplattformen för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer”. Bihandledare för Tove Bokrantz, internmedicin, (planerad disputation 20 maj 2022), Maria Berkhout, allmänmedicin, Grete Garberg överläkare ögonkliniken SkaS och huvudhandledare för Tobias Andersson, allmänmedicin (disputation 16 april 2021), alla doktorander vid Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet. Har

tidigare handlett fem doktorander till disputation, tre som bihandledare och två som huvudhandledare. Projektledare för och medarbetare i flera stora, långsiktiga forskningsprojekt, lokalt: SPCCD-SKA, SDR, Skaraborgs-projektet, regionalt: QregPV, ”Är den fästingburna bakterien Neoehrlichia en möjlig orsak till Polymyalgia rheumatica?”. Samverkan nationellt: SPCCD ingår i styrgrupp, SCARP (Swedish Cardiovascular Research in Primary care) ingår i forskargrupp, och PushMe ansvarig för VGR. Samverkan internationellt; PURE, huvudman globalt Salim Yusuf, McMaster University Canada, huvudman för Sverige Annika Rosengren GU (sid. 11-12). Undervisar, examinerar, inklusive författande av Multiple Choice Questions (MCQ) i allmänmedicin på läkarlinjen vid Lunds (termin 11, CASE-seminarier och konsultationsmetodik, portfolioexamination) och Göteborgs universitet (termin 7 CASE-seminarier och 10 CASE seminarier och examination). Undervisat på specialistsjuksköterskeutbildning Högskolan Väst ”Vård och behandling vid hjärtsvikt och hypertoni VBH 600”, hösten 2021. Deltagande i webbinar om Hypertoni (Behandling av hypertoni vid komplicerande sjukdom) arrangerat av Läkartidningen 9 november 2021. Föreläsare i projekt för Närhälsan Hypertoni vid kick-off och för enskild VåC, Lindome januari resp mars 2021. Föreläsning om FoU i primärvård för Skövde Rotaryklubb 2021.

Tagit kurs i ”Digital Learning”- Lärarseminarier från Lärosäten Syd: Fyra digitala halvdagsseminarier samt eget arbete. Extern granskning: Granskning av ansökan till Dutch Diabetes Research Foundation/Diabetes Funds. Research grant for Junior Fellowships 2021. Referee 12 gånger för internationella tidskrifter såsom BMJ-Open, PlosOne, Primary Care Diabetes, Child and Youth Services Review, Scandinavian Journal of Primary Health Care, Clinical Nutrition, International Journal of Qualitative Studies in Health & Well-being.

Medlem i Nationella diabetesregistrets styrgrupp sedan 2013 och sedan 2016 ledamot i Svenska Läkaresällskapets (SLS) Forskningsdelegation. Sedan 2009 medlem i Läkemedelskommittén, sedan 2008 terapigrupp hjärta-kärl och sedan 2018 medlem i beredningsgruppen för ordnat införande i Västra Götalandsregionen. Arbetar med Nationellt system för kunskapsstyrning som ledamot i den Regionala processen för hjärtsvikt sedan 2019 och i den nationella arbetsgruppen (NAG) hyperparatyroidism sedan 2021. Under 2021 ledamot i två betygsnämnder (Lunds universitet) och varit opponent vid ett tillfälle (Umeå Universitet).

Sofia Dalemo, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, med.dr. förordnad (50 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg samt FoU Skaraborg. Huvudansvarig för FoU-kursen, föreläser även på kursen, samt är handledare till ST-läkare i deras enskilda projekt. Undervisar på läkarlinjen vid Göteborgs universitet termin 7 och 9 samt specialistutbildningen till diabetessjuksköterska Högskolan Väst. Är med i gruppen vid allmänmedicin Göteborg som utformar och rättar den nationella AT-skrivningen. Den egna forskningen handlar bl.a. om utökade hembesök till nyblivna familjer från barnavårdscentralen, mödrahälsovården och socialtjänsten samt uppföljning av patienter som behandlas med protonpumpshämmare.

Susanne Andersson, FoU-strateg, primärvård

Arbetar som FoU strateg (50%) vid FoU centrum Skaraborg. Medverkar vid FoU-kurser och handleder ST-läkare vid deras enskilda projekt. Är leg. sjuksköterska och specialistsjuksköterska inom diabetes. Är anställd vid Högskolan Väst som universitetslektor och har en examen som filosofie doktor 2012, vid Göteborgs universitet. Undervisar på grundutbildningen för sjuksköterskor samt på avancerad nivå vid specialistinriktningar för sjuksköterskor. Är inriktningsansvarig för diabetesprogrammet och undervisar i vetenskaplig teori och metod ansvarar för kurser i diabetes och handledning. Examinerar och handleder uppsatser. Avhandlingen handlar om prediabetes och den ökade risk för diabetes. Min forskning fokuserar på områden som rör långvariga sjukdomar som diabetes, hypertoni och KOL.

Dominique Hange, lektor

Distriktsläkare, docent i Allmänmedicin, kombinationsanställning vid Göteborgs universitet. Ansvarig för kursen Tidig Yrkeskontakt (TYK) på Läkarprogrammet samt ingår i det nya programmets termin 12, där Allmänmedicin och primärvård är hörnstenar. Ingår i ledningsgruppen för primärvårdens USV-enhet i Skaraborg. Föreläser på Vårdsamordnarkursen (MED889). Handleder termin 10 studenter, forskar-AT och ST-läkare vid projektarbeten främst inom Populationsundersökningen av kvinnor.

Huvudhandledare för Lilian Wiegner, Märit Löfgren och Linda Sandin. Bihandledare för Lena Rindner (disputation 28 maj 2021), Astera Johanen, Shabnam Nejati, Maria Waller, Anna Holst och Bernhard von Below, samtliga doktorander vid Göteborgs universitet. Forskningsledare för Populationsundersökningen av Kvinnor, 38- och 50-åringar samt med i ledningsgruppen för flera studier inom primärvården gällande psykisk ohälsa, CMD.

Tobias Andersson, FoU-handledare

Distriktsläkare, medicine doktor. Disputerade 2021 med avhandlingen ”Diabetes and hypertension – entangled chronic conditions in primary care. Time trends and determinants for mortality and cardiovascular complications”. Delarbetena i avhandlingen utgick från Skaraborgs Diabetes Register (SDR) och Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Medverkar fortsatt i flera forskningsprojekt om hjärtkärlsjukdom och diabetes.

Margareta Hellgren

Margareta Hellgren är docent i allmänmedicin och arbetar på Skaraborgsinstitutet i Skövde. Margareta är också knuten till FoU primärvård Skaraborg, Närhälsan i Skövde och Institutionen för samhällsmedicin och folkhälsa i Göteborg. Margareta ingår i Bledar Dakas forskargrupp för preventiv allmänmedicin.

År 2014 disputerade Margareta på ett arbete om diabetesprevention i praktiken (DIAVIP) och är idag involverad i flera projekt gällande diabetesprevention, behandling och kardiovaskulär prevention.

Margareta är aktiv i Läkemedelskommittén Diabetes, Regionalt processteam Diabetes och är ordförande i Lokala diabetesrådet. Margareta är också medlem i NDR:s (Nationella diabetesregistret) styrelse och i styrelsen för Svensk Förening för Diabetologi (SFD). Margareta fick utnämningen ”Årets Diabetolog” 2019.

Marianne Engelhart

Specialist i allmänmedicin, med dr. Handledare till allmänmedicinska ST-läkare i deras FoU-projekt. Studierektor till ST-läkare inom allmänmedicin i Skaraborg. Jobbar även på Närhälsan vårdcentral Tidan. Är handledare till en ST-läkare på samma vårdcentral.

Ann-Catrin André Kramer, FoU-ledare tandvård

Har uppdrag som FoU-ledare för tandvård på 20%. Leg. tandhygienist, odont dr, lektor vid Institutionen för hälsovetenskaper, Karlstad universitet. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg och föreläsare på FoU-kursen. Är programledare för Tandhygienistprogrammet och akademisk klinisk lektor för Akademisk Folktandvårdsklinik som drivs i samverkan mellan Karlstads universitet och Folktandvården Region Värmland. Undervisar i grundutbildningen inom bland annat vetenskaplig metodik samt handleder studenter. Är biträdande handledare i doktorandprojekt vid Karlstads universitet. Ingår i Socialstyrelsens prioriteringsgrupp för revidering av Nationella riktlinjer för vuxentandvård. Den egna forskningen är inriktad på hälsofrämjande tandvård bland barn i socioekonomiskt utsatta områden, tandvård till personer som behandlats för huvud- och halscancer samt inom ett multidisciplinärt projekt mellan sex lärosäten i Sverige, Norge och USA som handlar om utbildning inom sömnapné för tandhygieniststudenter.

Anna-Lena Östberg, FoU-handledare

Anna-Lena Östberg, docent vid Avdelningen för odontologisk psykologi och folkhälsa, Institutionen för odontologi, Göteborgs universitet, leg tandläkare. De egna forskningsområdena är epidemiologi, ungdomars munhälsa samt fetma relaterat till munhälsa. Huvud- och bihandledare i flera doktorandprojekt. Ledamot i avdelningen för medicinsk forskning (M1), Etikprövningsmyndigheten vid Göteborgs universitet.

Mikael Åberg, FoU-koordinator

Har magisterexamen i folkhälsovetenskap, inriktning hälsoekonomi. Regiongemensam resurs för FoU-primärvård inom hälsoekonomi och Heromarapportör. Är administratör för FoU primärvårds företagskonto på LinkedIn. Kursadministratör för ”Grundläggande kurs forsknings- och utvecklingsmetodik” samt undervisar i Excel. Ger support till kursdeltagare inom Office-program och statistikprogram.

Ann Segerblom, FoU-koordinator

Regiongemensam resurs för FoU primärvård när det gäller dokumenthantering. Samordnare och support/utbildning av SharePoint/SOFIA (Samarbete och Förvaring i Arkiv), arkivredogörare, ingår i arbetsgrupp för styrande dokument och handläggare i Public 360 (diarium). Ingår i redaktionsgruppen i arbetet med den gemensamma årsrapporten och är administratör för Katalog i Väst (KIV).

Ann är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg, ansökningssystem för forskningsanslag, och FoU-guide i Skaraborg för projektdatabasen FoU i VGR. Representant i beredningsgruppen för FoU i VGR och i administratörsnätverket för ansökningsdatabasen. Ger support till projektledare och kursdeltagare med inmatningsmoduler och layout av rapporter.

FoU primärvård Västra Götalandsregionen

FoU primärvårds fyra FoU-centrum inom Regionhälsan har under året fortsatt arbetet tillsammans med att utveckla universitetssjukvårdsenheter med lokala FoU-centrum som bas.

Under 2021 har införandet av SOFIA (Samarbete och Förvaring i Arkiv) övergått till förvaltande. Ann Segerblom är ansvarig förvaltare/utbildare för FoU primärvård samt stöttar Allmänmedicinskt centrum och Socialmedicinskt centrum. Flera digitala introduktionsmöten har hållits i verksamheten. Ann ingår i Regionhälsan gemensamma stöd- och samordningsgrupp samt i arbetsgruppen för styrande dokument.

FoU-cheferna i FoU primärvård har haft flera digitala möten under året kring ledningsfrågor som rör de fyra FoU-centrumen och FoU-råden.

Koordinatorsgruppen har haft regelbundna möten kring gemensamma arbetsuppgifter som ex. SOFIA, hemsida, USVE, kurser m.fl.

Arbetet med att utveckla hemsidan för FoU-primärvård har fortsatt under året med lokalt deltagande från FoU-centrum Skaraborg av Per Hjerpe, projektledare, Ann Segerblom och Mikael Åberg från FoU-centrum Skaraborg tillsammans med representanter från övriga FoU-centrum inom FoU primärvård.

Stabsträffar

Regionala APT för tillsvidareanställda medarbetare inom Regionhälsan FoUUI genomfördes:
2-3 september, Göteborg

Regional FoUUI-dag

Den13 oktober genomfördes en regional FoUUI-dag i Borås, för alla medarbetare inom Regionhälsan FoUUI och speciellt inbjudna gäster. Inriktning för dagen var Universitetssjukvårdsenheter (USVE).

Forskarutbildning

Doktorander

Det är sex doktorander knutna till FoU-centrum. Under året disputerade Tobias Andersson i april och Gabor Szalo skrevs in som doktorand. Ambitionen är att ha regelbundna träffar med doktorandgruppen som Sofia Dalemo håller i. På grund av pandemin har endast en doktorandträff genomförts under 2021.

Doktorandprogram kan både genomförs i primärvården i Skaraborg och/eller få ekonomiskt stöd från FoU-centrum. Studier bedrivs på ett brett spektrum av områden allt ifrån möten mellan olika vårdgivare och med patienter, till studier av

biokemiska markörer för komplikationer vid kroniska sjukdomar och registerstudier med användande av data från primärvården, kohortstudier, prospektiva studier och studier med kvalitativ metod.

Britt-Marie Ljungström, legitimerad psykolog och psykoterapeut samt specialist i klinisk psykologi med inriktning barn & ungdomspsykologi. Doktorand 2013 vid Psykologiska institutionen Göteborgs universitet. Titel på avhandlingsprojektet är: "Top-down och bottom-up: två sätt att närma sig psykisk ohälsa hos barn med allvarliga beteendeproblem". Huvudhandledare är professor Ulf Axberg VID Specialized University, Oslo, Psykologiska institutionen Göteborgs universitet och bihandledare är docent Elisabeth Kenne Sarenmalm, FoU-centrum Skaraborgs Sjukhus.

Chan-Mei Ho Henriksson, fysioterapeut, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Fysioterapeut som förstabedömare för patienter med knäsmärta inom primärvård”. Randomiserad kontrollerad studie om förstabedömning hos fysioterapeut jämfört med läkare av patienter med misstänkt knäledsartros. Pågående kostnadseffektivitetsstudie som utvärderar dessa två olika vårdprocesser. Pågående reliabilitetsstudie för 30 sekunders stolstest som självtest vid knäledsartros. Medarbetare i kohortstudie som undersöker långvarig ländryggssmärta hos kvinnor samt i pågående studie som undersöker effekten av fysisk aktivitet kombinerat med internetbaserad KBT för kvinnor med långvarig generaliserad smärta. Även medarbetare i pågående studie där fysioterapeut utvärderas som bedömare inför protesoperation för patienter med höft- och knäledsartros inom slutenvård, samt medarbetare i liknande studie där primärvårdsfysioterapeuter är i fokus istället.

Huvudhandledare är docent Lena Nordeman adj. lektor, FoU-centrum Södra Älvsborg och bihandledare docent Carina Thorstensson institutionen för neurovetenskap och fysiologi Sahlgrenska Akademin, Göteborgs Universitet. Ingår i forskningsplattformen för ”Muskuloskeletal hälsa” där personer från olika professioner deltar och planerar för gemensamma forskningsprojekt och samarbetar kring ansökningar av forskningsanslag hos lokala, regionala och nationella anslagsgivare.

Karin Rystedt, specialistläkare i allmänmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Diagnostik och behandling av luftvägsinfektioner i primärvård”. Huvudhandledare är med.dr. Pär-Daniel Sundvall FoU-centrum Södra Älvsborg, bihandledare är professor Ronny Gunnarsson, Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet och docent Katarina Hedin Lunds universitet.

Maria (Marjo) Berkhout, distriktsläkare, doktoraalexam (master) i biomedicinsk vetenskap (Holland). Doktorand vid Göteborgs Universitet, registrerad i november 2018. Doktorandprogram med titeln ”Hypertoni hos de äldsta”. Huvudhandledare är med.dr. Per Hjerpe (allmänmedicin) bihandledare professor Karin Manhem (internmedicin), professor Kristina Boström (allmänmedicin) och docent Anna-Lena Östberg, Institutionen för Odontologi, Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet. Det första delarbetet är inskickat till en vetenskaplig tidskrift. Förberedelser för delarbete två, enkätstudie, pågår.

Gabor Szalo specialistläkare i allmänmedicin och psykiatri. Doktorand vid Institution för medicin, Avd för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademin vid Göteborgs universitet, registrerad i september 2021. Doktorandprogram med titeln ” Fysisk aktivitet och kärlelasticitet”. Huvudhandledare är universitetslektor Bledar Daka (Sahlgrenska akademin). Bihandledare är docent Margareta Hellgren (Sahlgrenska akademin), professor Ulf Lindblad (Sahlgrenska akademin) och professor Matthew Allison (University of California San Diego). Det första delarbetet är publicerat Longitudinal association between leisure-time physical activity and vascular elasticity indices, BMC Cardiovascular Disorders, 21 (1), 99, 2021. Arbetet med det andra manuskriptet pågår.

Andra projekt med anknytning till FoU-centrum

Grete Garberg, överläkare oftalmologi, ögonkliniken SkaS doktorand vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademin, Göteborgs Universitet sedan september 2019. Hon studerar ögonkomplikationer hos patienter med diabetes typ 2 med hjälp av SDR. Ett första arbete om ögonbottenscreening publicerades 2015. Ett andra arbete om läkemedelsbehandling av högt blodtryck och blodfettrubbning vid diabetes och dess påverkan på diabetisk retinopati pågår. Socioekonomin betydelse för diabetesretinopati kommer också att studeras. Under 2021 startades ett samarbete med Lunds universitet för kommande studier av den genetiska bakgrunden till diabetesretinopati. Grete Garberg är medförfattare i andra publikationer från SDR tillsammans med Tobias Andersson och Miriam Pikkemaat. Huvudhandledare är Marcelo Ayala, docent vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademin. Bihandledare Monica Lövestam Adrian, ögonläkare, universitetslektor, Lunds universitet, Per Hjerpe, distriktsläkare, med dr, FoU-chef, FoU primärvård, FoU centrum Skaraborg och Kristina Boström, Distriktsläkare, adjungerad professor i allmänmedicin vid Göteborgs Universitet.

Disputation

Tobias Andersson, allmänläkare, försvarande sin avhandling "Diabetes and hypertension - entangled chronic conditions in primary care. Time trends and determinants for mortality and cardiovascular complications" fredagen den 16 april vid Göteborgs Universitet.

Licentiat

Britt-Marie Ljungström, psykolog och doktorand vid Göteborgs universitet, försvarade sin licentiatuppsats den 15 december 2020 ”Trotssyndrom. Föräldrar berättar om barnet, sig själva och relationen”

Halvtidsseminarium

Karin Rystedt, allmänläkare och doktorand vid Göteborgs universitet gjorde halvtidsseminarium den 22 april på ”Diagnostik och behandling av luftvägsinflammationer i primärvården”.

Vetenskaplig produktion

FoU-centrum ska vara en brygga mellan den kliniska verksamheten i primärvården i Skaraborg med utgångspunkt från dess behov och den akademiska miljön, för att få en bra vetenskaplig utveckling och relevant patientnära forskning. Flera av medarbetarna vid FoU-centrum och medarbetare med ekonomiskt stöd som fördelas av FoU-centrum, arbetar i långsiktiga forskningsprojekt lokalt och i samverkan regionalt, nationellt och internationellt. Dessa projekt redovisas här nedan.

Under året har 21 vetenskapliga artiklar med anknytning till FoU-centrum Skaraborg publicerats (bilaga 1).

Primärvård

Registerforskning via journaldata

Vid FoU-centrum utvecklas sedan flera år metoder för att göra informationen från patientjournalen tillgänglig för kvalitetsutveckling och forskning. Inriktningen på arbetet är fokuserat mot verksamhetsuppföljning på uppdrag av vårdcentralcheferna och data uthämtade med hjälp av utdataverktyget Medrave har bland annat använts vid ST-projekt.

Inom Västra Götalandsregionen samlas utvalda data från primärvårdens patientjournaler gällande patienter med hypertoni, diabetes, ischemisk hjärtsjukdom och astma/KOL i Primärvårdens Regionala kvalitetsregister, QregPv där Per Hjerpe är registerhållare. Från FoU-primärvård Skaraborg är även Kristina Boström och Tobias Andersson delaktiga i forskargruppen kring QregPv.

Västra Götalandsregionen har under 2018 upphandlat ett nytt journalsystem, FVM som skall vara gemensamt för både primär- och slutenvård och som skall införas stegvis under kommande år. FoU-centrum bevakar detta införande med fokus på utdatamöjlighet via Per Hjerpe som ingår i FVM-klinisk ledning.

Doktorandprojekt med data från primärvårdsjournaler

Grete Garberg (ögonkomplikationer vid diabetes) sid. 9.

Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD)

Kliniska data från patientjournalerna för knappt 75 000 patienter med hypertoni från primärvården i Skaraborg och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt har samlats i forskningsprojektet SPCCD för studier av läkemedelsbehandling av högt blodtryck i primärvård. Förutom kliniska data innehåller databasen också socioekonomiska data från SCB, data angående uttagna läkemedel från Socialstyrelsens Läkemedelsregister, data från slutenvårdstillfällen ur Patientregistret och data ur Dödsorsaksregistret. Projektet är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt, Karolinska Institutet och Sahlgrenska akademin. Under 2020 har två vetenskapliga artiklar publicerats (bilaga 1). Två doktorander i gruppen planerar att disputera under 2020 (Tobias Andersson 16 april och Tove Bokrantz 11 juni). Under 2019 gjordes en uppdatering av Skaraborgsdelen (SPCCD-SKA) till och med 2016 med tillägg av samsjuklighet har gjorts. Fyra vetenskapliga artiklar har publicerats under 2021

(bilaga 1). Två doktorander disputerade under 2021 (Tobias Andersson 16 april och Johan-Emil Bager 4 juni). En doktorand planerar att disputera under 2022 (Tove Bokrantz 20 maj). Ytterligare doktorander kommer att rekryteras under 2022. Medverkande i projektet är forskare från Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet och Karolinska Institutet, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt och Skaraborg.

Skaraborg Hypertension and Diabetes Project

Skaraborgsprojektet omfattar både kliniska aspekter och ett folkhälsoperspektiv på hypertoni, diabetes och fetma. Projektet har pågått sedan 1970-talet med flera datainsamlingar på olika orter i Skaraborg (Skara, Skövde, Vara). Flera avhandlingar har publicerats. Projektet erbjuder ett brett underlag för forskning på olika nivåer samt för mer avgränsade arbeten för olika medarbetare i primärvården. Huvudman för projektet är professor Ulf Lindblad/docent Bledar Daka, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet, och det drivs i samarbete mellan Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet, FoU-centrum Skaraborg, Skaraborgsinstitutet och avdelningen för diabetes och endokrinologi, Lunds universitet i Malmö. Under 2019 bearbetas longitudinella data från 1993 och 2003 i ett slumpvist urval ur Skarabefolkningen och deras viktförändring över tid, ett manuskript är under utarbetande.

Skaraborgs Diabetesregister (SDR)

I Skaraborg samlades under 1991–2004 uppgifter om individer med diabetes i Skaraborgs Diabetesregister, innehållande cirka 16 450 individer. På en kohort av individer < 65 år (n=476) med diabetesdebut 1996–1998 finns blodprover bevarade för framtida analyser. En återundersökning av dem som registrerades under 1996–1998 slutfördes 2010. Huvudman för projektet är professor Kristina Bengtsson Boström. I projektet pågår doktorand- och post-doc arbeten för att studera bland annat diabetesretinopati och insjuknande i hjärtkärlkomplikationer.

Prospective Urban Rural Epidemiological (”PURE”) study

Välfärdssjukdomar förskjuts från höginkomstländer till u-länder. PURE-studien undersöker och följer drygt 155 000 människor från hela världen så att skillnaden mellan rika och fattiga stater och mellan stad och landsbygd kan studeras, avseende riskfaktorer för hjärtinfarkt. I Sverige deltar Göteborg och Skaraborg (Karlsborg, Hjo och Töreboda) i studien. Data från 902 personer i åldrarna 35–70 år från Skaraborg, samt från 3 251 personer från Göteborg, samlades in under 2005–2008. Deltagarna följdes upp med återundersökningar efter sex år, nio år samt 12 år, och avslutades våren 2015. Den svenska delen av studien leds av professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg med deltagande av professor Kristina Boström. Två arbeten är publicerade under 2021.

”INTERSTROKE”

Under 2010 startade ”INTERSTROKE”, en studie av riskfaktorer för stroke i Göteborg och Skaraborg. Studien är en global fall–kontrollstudie med samma ledning som ”PURE”-studien. Datainsamlingen är avslutad och cirka 23 000 patienter och kontroller har undersökts globalt, varav cirka 300 i Sverige

(Göteborg och Skaraborg). Huvudman för studien i Sverige är professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg. Från Skaraborg deltar överläkare Eric Bertholds och Björn Cederin SkaS samt från primärvården i Skaraborg professor Kristina Boström.

Studie inom nätverket Swedish Cardiovascular Research in Primary care "SCARP"

Studien «Kartläggning av omhändertagande av hypertonipatienter i primärvården i Sverige» har genomförts med telefonintervjuer med verksamhetschefer vid ett slumpvist urval av cirka 10 vårdcentraler i sex regioner i Sverige under 2020 2021. Data analyseras och ett manuskript är under utarbetande. Ett ST-projekt från Skaraborg (Mohamad Hassan) kommer att publiceras på FoU-centrums hemsida under 2022. Projektansvarig är Mikko Hellgren, med. dr., forskningshandledare, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län.

Samverkan kring patienter med depression, ångest och stressreaktion

Studien "CO-WORK-CARE" genomförs på ett flertal vårdcentraler in Västra Götalandsregionen, däribland Bräcke Diakoni Falköping och Hamnstaden VC Lidköping. Här undersöks om patienter som erhållit dialogsamtal med sin arbetsgivare och rehabkoordinator på vårdcentralen, utöver vårdsamordnarkontakt och sedvanlig vård, leder till bättre kvalitet på återgången till arbetet i förhållande till patienter som inte erhållit dialogsamtalet. Projektansvarig är Cecilia Björkelund, distriktsläkare, senior professor Göteborgs universitet och Allmänmedicinskt centrum, Regionhälsan samt Irene Svenningsson, distriktssköterska, docent i Allmänmedicin, Göteborgs universitet, FoU Primärvård Västra Götaland. Dominique Hange ingår i ledningen för forskargruppen. Ett årsuppföljningsdata är insamlade och bearbetning och analys pågår.

Patientdelaktighet vid komplex ohälsa och långvarig nedsättning av arbetsförmågan

Studien Learn-to-cope undersöker om en patientutbildning i grupp kan överbrygga rehabiliteringshinder genom att öka deltagarnas känsla av sammanhang och hälsolitteracitet och även bidra till minskade symtom på depression, ångest och utmattning samt minskat sjukskrivningsbehov hos patienter med långvarig ohälsa? Projektet pågår på ett flertal vårdcentraler inom Västra Götalandsregionen, däribland Allemanhälsan vårdcentralen Lunden Skövde, Allemanhälsan vårdcentralen City Skövde, Närhälsan Norrmalm vårdcentral Skövde, Närhälsan Karlsborg vårdcentral, Närhälsan Hjo vårdcentral. Projektansvarig är Märit Löfgren, specialist i Allmänmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet, handledare Dominique Hange, specialist i Allmänmedicin, Göteborgs universitet, Allmänmedicinskt centrum, Regionhälsan, FoU Primärvård Västra Götaland. Studiestart blev fördröjt på grund av pandemin. Interventionen är avslutad. Insamling av ettårsdata pågår.

PUSHME (Primary care USage of Health promoting Messages

SMS-baserad livsstilsintervention i primärvården för patienter med högt blodtryck: en randomiserad kontrollerad studie.

Studien utgår från Lunds universitet med docent Susanna Calling som huvudman, övriga medarbetare är med dr Beata Borgström Bolmsjö, med. dr. Veronica Milos Nymberg, med. dr. Moa Wolff. Kristina Boström medverkar lokalt i VGR.

Hypotesen är att SMS med livsstilsråd leder till ökad medvetenhet om hypertonisjukdomen, ökad följsamhet till medicinering, ökad fysisk aktivitet och viktnedgång, vilket i sin tur ger en blodtryckssänkande effekt. Studiens syfte är att utvärdera effekten på blodtrycket av livsstilråd administrerade via regelbundet skickade SMS till blodtryckspatienter i primärvården. Vidare undersöks eventuella förändringar i kardiovaskulära riskfaktorer, livskvalitet och självskattad hälsa. Studien är en randomiserad kontrollerad klinisk studie på vårdcentraler i 4-5 olika landsting i Sverige, med mål att inkludera totalt 400 patienter. Patienterna som inkluderas kommer att randomiseras till två olika grupper på varje vårdcentral; en SMS-grupp och en kontrollgrupp. Blodtryck, långtidsblodsocker, blodfetter, BMI, midjeomfång samt frågeformulär om självskattad hälsa och livskvalitet kommer att mätas vid baslinjekontrollen och efter sex månaders intervention. Deltagarnas blodtrycksmedicinering påverkas inte av studien utan sköts som vanligt av deras ordinarie läkare.

Neoerlichia/PMR

Polymyalgia rheumatica (PMR) är en sjukdom som kännetecknas av inflammerade medelstora och stora blodkärl (artärer) Förhöjd sänkareaktion i blodet avspeglar att hela kroppen är inflammerad. Vad som orsakar sjukdomen är okänt. Långvarig kortisonbehandling (månader till år) ges för att dämpa inflammationen. "Neoehrlichia mikurensis" är en bakterie som är vanlig hos fästingar. Den smittar via fästingbett och orsakar infektionssjukdomen "neoehrlichios" hos människa. Det finns belägg för att Neoehrlichia infekterar de endotelceller i blodkärlsväggarna. En del patienter med neoehrlichios har haft PMR-liknande symtom. Vi vill undersöka om det bland 200 patienter som fått diagnosen PMR i Västra Götalandsregionen finns några som i själva verket har eller har haft en Neoehrlichia-infektion. Om så är fallet skulle de kunna bli hjälpta av en antibiotikakur för att behandla infektionen. Patienter med PMR i primärvården VGR kommer att tillfrågas om deltagande. Blodprover och frågeformulär kommer att samlas in från Närhälsan Billingen vårdcentral och Närhälsan Norrmalm vårdcentral i Skövde, Närhälsan Herrestad vårdcentral, Uddevalla och Närhälsan Sandared vårdcentral. Huvudman är professor Christine Wennerås GU, övriga medverkande professor Kristina Boström, med dr Per Hjerpe Skövde, med dr Karin Mossberg Uddevalla och docent Per-Daniel Sundvall, Borås. Studien startade i december 2021.

Kronoterapi

Hypertoni finns hos ca 30 % av befolkningen i Sverige och utgör den största orsaken till förtida död. Trots effektiva läkemedel når de flesta patienter inte blodtrycksmålen. Upptäckten av mekanismerna bakom dygnsrytmen har ökat intresset för intag av läkemedel anpassat till dygnsrytmen (kronoterapi). Data från primärvård har visat att intag av hypertoniläkemedel vid sänggående jämfört med på morgonen gav lägre blodtryck och upp till 50 procents reduktion av kardiovaskulär död. Fynden bör utvärderas i oberoende studier. Syftet med denna studie är att undersöka hur intag av hypertoniläkemedel vid olika tidpunkter på dygnet påverkar mottagnings- och ambulatoriskt blodtryck, kolesterol, kreatinin och patientens erfarenheter. Patienter, 50-75 år, med stabil behandling från Sahlgrenska sjukhuset och primärvården (Närhälsan Norrmalm vårdcentral och Närhälsan Billingen vårdcentral) tillfrågas om deltagande. Livsstil, tidigare och pågående sjukdomar registreras enligt en standardmall. Kontroll av blodtryck och ambulatorisk mätning görs samt analys av lipidnivåer och njurfunktion. Studien har en randomiserad crossover design. Patienten lottas till intag av läkemedel på morgonen eller vid sänggåendet. Efter 8 veckor upprepas undersökningen och därefter intas läkemedlen vid motsatt tidpunkt på dygnet. Efter 16 veckor upprepas undersökningen. Vi planerar att inkludera 30 individer från resp. mottagning. Utfall är mottagningsblodtryck, medelblodtryck (över dygnet, dagtid och nattetid), förändring i blodtryck mellan dag och natt, fp-LDL och HDL, p-kreatinin och patientens erfarenheter. Slutlig planering av studien har gjorts under hösten 2021 för start i mars 2022.

Primärvårdens regionala kvalitetsregister QregPv

Med data från registret kopplat till andra registerdata bedrivs forskning gällande kardiovaskulära riskfaktorer och dess betydelse för patienter som behandlas i primärvården. Per Hjerpe är registerhållare och ansvarig forskare. I gruppen ingår från FoU-primärvård Kristina Boström och Tobias Andersson.

Johan-Emil Bager, som ingår i forskargruppen disputerade 2021 vid Göteborgs universitet på en avhandling som delvis bygger på data från QregPv.

Allmäntandvård

För närvarande genomförs flera FoU-projekt i allmäntandvården med medverkan från FoU-centrum. Nedan beskrivs större pågående projekt.

En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen

Detta är ett fortsättningsprojekt till projektet ”Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland” som utgår från Göteborgs universitet. Det är en interventionsstudie till ungdomar med docent Kajsa Henning Abrahamsson som projektansvarig. I forskargruppen ingår odont.dr. Jessica Skoogh Andersson, docent Birgitta Jönsson och docent Anna-Lena Östberg, samtliga institutionen för odontologi, docent Jesper Lundgren, psykologiska institutionen, professor Hans Rystedt, institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, institutionen för odontologi, Göteborgs universitet, och leg tandhygienist, doktorand Sandra Lod

Dimenäs, specialistkliniken för parodontologi, Göteborg. Projektet har bl.a. erhållit forskningsanslag från FORTE, TUA (tandläkarutbildningsavtalet) samt regionala forskningsanslag. Datainsamling fortgår som planerat. Anna-Lena Östberg handleder Sandra Lod Dimenäs i en fokusgruppsstudie.

Några exempel på större kliniska projekt där flera kliniker är involverade och som genomförs i allmäntandvården:

- ”Parodontal infektionskontroll – två behandlingsprotokoll i en randomiserad fältstudie” (”VGparod-projektet”) med odont dr Maria Welander vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademin som projektansvarig;
- ”Root canal treatment in a Swedish Public Dental Service. Studies of indications and results” (”Endo-projektet”) med docent Thomas Kvist och universitetslektor Peter Jonasson vid avdelningen för endodonti vid Institutionen för odontologi vid Sahlgrenska akademin, Göteborgs universitet som huvudansvariga;
- ”En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen” (”VGparod ungdomar-projektet”) engagerar också FoU-ombud för datainsamlingen.

Specialisttandvård

Inom specialisttandvården bedrivs forsknings- och utvecklingsprojekt med stöd från FoU-centrum.

Simon Wigenstedt är ST-tandläkare vid Specialistkliniken för pedodonti och engagerad i en tvärsnittsstudie som bedrivs i samarbete mellan FoU-centrum och ätstörningsvården i VGR. Syftet är att studera ätstörningspatienters upplevda munhälsa och attityder till tandvård.

Forskningsplattformar

FoU primärvård organiserar forskningsplattformar för att samla och stärka forskningen inom begränsade områden. Målet med detta arbete är dels att kartlägga vilka som har liknande forskningsinriktning och att skapa kontaktytor, dels att projektledarna kan stödja varandra i arbetet med att söka externa anslag.

Forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer

Plattformen bildades 2017 med Kristina Boström som plattformsledare och sedan 2019 är även Per Hjerpe plattformsledare, Ann Segerblom är koordinator. Området är stort med flera grupper och enskilda aktiva forskare i regionen (för närvarande 19 medlemmar) och det finns redan en betydlig vetenskaplig produktion. Plattformen skall stimulera till ökad samverkan mellan projekt inom området genom möten och workshops. Under 2021 har en seminarieserie med

nätbaserade möten genomförts men ingen workshop med anledning av pandemin. Information om plattformen publiceras på FoU primärvård hemsida.

FoU-anslag

Här redovisas de forskningsanslag som handläggs via FoU-centrum Skaraborg.

Skaraborgs Lokala FoU-råd

Lokala FoU-rådets fördelning av anslag bygger förutom på Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) riktlinjer, på den policy för FoU som fastställts för primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och Skaraborgs Sjukhus. Det lokala rådet består av medlemmar från primärvården i Skaraborg, folktandvården i Skaraborg, FoU-beredningsgruppen SkaS samt Skaraborgsinstitutet.

Rådet ger stöd till anställda i primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och Skaraborgs Sjukhus. Stöd ges till enskilda projekt, doktorandstipendier/forskarutbildning och handledning.

Maximalt kan 110 000 kronor per projekt beviljas.

Rådet träffas regelbundet under året för samverkan i FoU-frågor. Primärvården har ansvaret för ordförandeskapet och kanslifunktionen.

Under 2021 har sammanlagt 933 900 kronor fördelats till projekt inom primärvården, Folktandvård och Skaraborgs Sjukhus.

Projekt inom primärvård och tandvård i Skaraborg som tilldelats anslag 2021:

Effekt av statinbehandling på död och hjärtkärlsjukdom hos patienter med okomplicerad hypertoni.
Tobias Andersson, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde

Bedömning, diagnos och behandling av fysioterapeut – en kvalitativ studie av uppfattningar hos patienter med knäledsartros.
Chan-Mei Ho-Henriksson, Närhälsan Lidköping Rehabmottagning

Unga vuxnas upplevelser av ortodontisk behandling. En enkätstudie.
Aikaterini Gkonou, Folktandvården Rörstrand, Lidköping

Gestational diabetes – A randomized, controlled trial PrEvention of PostPartum Diabetes Study (the PEPP diabetes study).
Margareta Hellgren, Närhälsan Södra Ryd vårdcentral, Skövde

Kärlelasticitet och kardiovaskulär morbiditet och mortalitet – Kliniska implikationer
Gabor Szalo, Närhälsan Tidan vårdcentral

Anslag till forskarstuderande inom primärvården

Under forskarutbildning kan stöd ges för lönekostnader med högst 20% av heltidsanställning. FoU-centrum har under 2021 fördelat ekonomiska resurser till forskarstuderande på magister-, licentiat- och doktorandnivå inom primärvården. Forskaranslaget fördelas proportionellt mellan de sökande.

Villkoren för att få söka anslag är:

- tillsvidare anställning i primärvården Skaraborg
- intyg om pågående forskarstudier
- individuell studie-/forskningsplan
- redovisning av planerad forskningsverksamhet för anslagstiden

Följande personer har tilldelats anslag för 2021:

Britt-Marie Ljungström, psykolog, Psykologenheter för mödra- och barnhälsovård Skaraborg.

Chan-Mei Ho Henriksson, fysioterapeut, Närhälsan Lidköping rehabmottagning.

Karin Rystedt, ST-läkare Närhälsan Södra Ryd vårdcentral, Skövde.

Maria Berkhout, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde.

Tobias Andersson, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde.

Utbildning

Grundläggande forskningsmetodik

Kursen Grundläggande forsknings- och utvecklingsmetodik (FoU-kurs) arrangeras sedan 2021 delvis tillsammans med FoU-centrum vid Skaraborgs sjukhus. Den riktar sig till all personal som är anställd i primärvården Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland område öster samt ST-läkare vid Skaraborgs Sjukhus. På grund av Coronapandemi genomfördes kursen digitalt fram till oktober.

Syfte

Att deltagarna ska tillägna sig grundläggande kunskaper i forskningsmetodik och genomföra ett självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer.

Kurstid

Kurstiden omfattar knappt ett år. Kursen startar med fyra dagars introduktionsdagar i januari och februari tillsammans med Skaraborgs sjukhus. Kursavslutning hålls i november.

Kursinnehåll

Introduktionsdagarna innefattar föreläsningar om vetenskapsteori, evidensbaserad medicin, kvalitativa och kvantitativa metoder, statistik, epidemiologi, forskningsetik, projektarbetet förbättringsarbete, juridik, GDPR, registerforskning samt litteratursökning, litteraturgranskning samt Excel.

Under våren hålls för primärvården tre projektverkstäder innan projektplansredovisningen i maj med extern granskning. På hösten är det en dag med föreläsningar i retorik och presentationsteknik samt en dag i mindre grupp med praktiska retorikövningar.

Det egna projektarbetet

Projektarbetet beräknas motsvara cirka 8 veckors arbetstid, förutom de 11 kursdagarna. Tid för detta avsätts utlagt över kurstiden. Den individuella handledningen avslutas senast 6 månader efter godkänd kurs.

Handledning

Grupphandledning sker i seminarieform, deltagare redogör då för sitt arbete och får synpunkter från andra deltagare, handledarna och inbjudna resurspersoner. Däremellan sker individuell handledning efter överenskommelse mellan deltagare och respektive handledare.

Rapportering och publikationer

FoU-arbetet redovisas muntligt i samband med kursavslutningen samt i den egna verksamheten. Den färdiga projektrapporten publiceras i FoU-centrum Skaraborgs regi som en skriftlig rapport samt på nätet (www.vgregion.se/fouskaraborg), som uppsatser vid Göteborgs universitet eller som vetenskapliga artiklar. Syftet är att sprida information och kunskap om genomförda och pågående projekt.

Föreläsare och resurspersoner

Ann Segerblom, FoU koordinator, FoU-centrum. Guidat vid registrering i projektdatabasen FoU i VGR. Konstruerat inmatnings- och enkätformulär samt ger layouthjälp vid tryckning av färdiga rapporter.

Ann-Catrin André Kramer, leg tandhygienist, odontologie doktor, FoU-centrum. Föreläst om kvantitativ metodik samt handlett.

Kristina Boström, distriktsläkare, professor, FoU-centrum. Föreläst om vetenskapsteori samt handlett.

Mikael Åberg, FoU-koordinator, FoU-centrum. Kursadministratör som föreläst om datahantering i Excel och gett datorstöd vid FoU-arbete.

Per Hjerpe, distriktsläkare, med.dr. FoU-centrum. Föreläst om forskningsetik, och Registerforskning, juridik, GDPR, samt handlett.

Susanne Andersson, docent, universitetslektor FoU-centrum. Föreläst om kvalitativ metodik samt handlett.

Sofia Dalemo, distriktsläkare, med.dr. FoU-centrum. Kursansvarig. Lett litteraturgranskningsseminarium samt handlett.

AnnCatrin Ekelund, bibliotekarie, Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om litteratursökning

Anna-Lena E-son Loft, forskningskoordinator, FoU-centrum Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om datahantering i Excel.

Alexandra Krettek, professor i folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde. Föreläst om akademisk skrivande.

Bledar Daka, distriktsläkare universitetslektor, Allmänmedicin Sahlgrenska akademin. Varit extern granskare av projektplaner.

Johan Svensson, professor, överläkare, Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om epidemiologi.

Jonna Nyberg, retorikkonsult Retorikverkstaden. Föreläst samt varit ansvarig för praktiska övningar i retorik och presentationsteknik.

Marcelo Ayala, överläkare, docent, Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om evidensbaserad medicin och projektarbetet.

Petter Hjalmarsson, jurist Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om juridik.

Rajna Knez, överläkare, docent, Skaraborgs Sjukhus. Lett litteraturgransknings-seminarium.

Salmir Nasic, biostatistiker, Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om statistik.

Svante Lifvergren, utvecklingschef, med dr, Skaraborgs Sjukhus. Föreläst om förbättringsarbete och handlett.

Kursavslutning 2021

Den 24 november hölls avlutning på kursen, med presentation av genomförda och pågående FoU-projekt av och med deltagare i årets FoU-kurs.

Projekt som redovisats under 2021:

Michael Soltis, Överväganden för primärvårdsläkare vid behandling av terapiresistent hjärtsvikt

Sofie Sandahl, Jämförelse mellan blodtryck taget på vårdcentral och 24h-mätning i hemmet hos äldre med hypertoni

Elham Hosseini, Behandling av patienter med depression på Unicare vårdcentral i Mariestad

Suzanne Friis, Förekomst av samtal om mat och matvanor med ungdomar och unga vuxna på ungdomsmottagningar i Västra Götalandsregionen

Maryan Georgiev, Recidiverande urinvägsinfektioner hos kvinnor över 50 år

Mohamed Hassan, Blood pressure monitoring in patients with hypertension in Primary health care in Sweden

Marilyn Ekezie, Samtidig förekomst av kroniskt obstruktiv lungsjukdom och astma och dess behandling-Journalstudie vid Närhälsan Tidaholm vårdcentral

Mostafa Jamaliramin, Acute cystitis treatment in female patients, 50 years old and above

Priscilla Afiakurue, Sjukskrivningsprocessen- erfarenheter från ett läkarperspektiv vid Tidaholms vårdcentral

Mohammad Alhaj Shaker, Handläggningen av patienter med makroskopisk hematuri på Närhälsan Guldvingen vårdcentral

Regionala utbildningar

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård, 5 hp forskarnivå

FoU primärvård arrangerar, tillsammans med allmänmedicin vid Sahlgrenska akademin, föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs "Forskningsmetodik i primärvård och tandvård" (SM00016). Även de som inte går kursen men som är intresserade av temat för dagen är välkomna till dessa träffar. FoU-centrumen och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademin har ansvar för var sin träff, sammanlagt fem träffar. Den 21 oktober 2021 hölls en heldagsträff i Skövde om enkäter och registerstudier, med Anna-Lena Östberg och Fredrik Nyberg som föreläsare.

Grundutbildningen för Göteborgs och Lunds universitet

Kristina Boström och Sofia Dalemo har undervisat med CASE-seminarier vid läkarlinjen (termin 9) och tillsammans med lärare från invärtesmedicin (termin 7) vid Göteborgs universitet. Kristina Boström deltar i utformandet av CASE-seminariernas underlag inom ämnesområdena.

Kristina Boström har även undervisat i allmänmedicin och konsultationsmetodik och deltagit i utformning av tentamensfrågor (MCQ) på läkarlinjen (termin 11). Undervisningen har bedrivits som CASE-seminarier och seminarier i konsultationsmetodik med videokonsultationer samt examination av studenternas kursportföljer (portfolio).

Dominique Hange är ansvarig för kursen Tidig Yrkeskontakt (TYK) på Läkarprogrammet samt ingår i det nya programmets termin 12, där Allmänmedicin och primärvård är hörnstenar.

Specialistutbildning Högskolan Väst

Sofia Dalemo har föreläst kring autoimmuna sjukdomar associerade till typ 1 diabetes mellitus vid specialistutbildningen till diabetessjuksköterska vid Högskolan Väst.

Kristina Boström har undervisat två heldagar på specialistsjuksköterske-utbildningen, Högskolan Väst ”Vård och behandling vid hjärtsvikt och hypertoni VBH 600”, hösten 2021.

Innovation

Högtryck på mottagningen – ett nytt sätt att bedriva hypertonivård

I samarbete med Primärvårdens regionala kvalitetsregister QregPv och Terapigrupp hjärta/kärl startades 2018 ett projekt för implementering av ett innovativt sätt att bedriva hypertonivård. Projektet bygger på ett arbetssätt som tagits fram på Närhälsan Tidaholm vårdcentral. Det innebär en arbetsväxling där sjuksköterska sköter både diagnostik, behandling och uppföljning av okomplicerad hypertoni med stöd av speciellt framtagna behandlings-PM och teamläkare.

I projektet testar 11 vårdcentralen i regionen det nya arbetssättet och det har bekostats via anslag från Registercentrum och bidrag från Innovationsfonden.

Per Hjerpe är projektledare och även Kristina Boström deltar. För tillfället pågår två utvärderingar av projektet, dels en kvantitativ uppföljning av behandlingsresultat via data från QregPv, dels är en kvalitativ intervjustudie av personal från deltagande vårdcentraler i uppstartsfas.

Utveckling

Seminarier

FoU-centrum håller regelbundna seminarier med inbjudan till samtliga anställda inom primärvården och offentliga folktandvården i Skaraborg samt till våra lokala samverkanspartners.

Under 2021 hölls följande seminarier:

Den 29 april hölls ett seminarium om kost, allmänhälsa och den orala hälsan. Föreläsare var dietist Lena Ljungkrona Falk och Magdalena Korytowska, specialisttandläkare inom orofacialmedicin. Seminariet riktade sig till all personal inom primär- och tandvård. Seminariet genomfördes digitalt med god uppslutning.

Konferenser

Primärvård

Susanne Andersson har deltagit i Nordic Conference in Nursing Research den 4-6 Oktober, 2021, Köpenhamn med en posterpresentation. Titel på postern var ”Experiences of specially trained personnel of group education for patients with type 2 diabetes - A lifeworld approach”

På grund av Corona-pandemin har möjligheten till konferensdeltagande varit begränsad under året.

FoU i VGR

FoU i VGR är en projektdatabas för att samla och synliggöra den forskning och utveckling (FoU) som bedrivs i Västra Götalandsregionen (VGR). Projektledare ska löpande registrera och uppdatera information om sina forsknings- utvecklings- eller kvalitetssäkringsprojekt. Totalt inom FoU-centrum Skaraborgs område finns cirka 65 registrerade pågående projekt i databasen FoU i VGR.

Genom databasen kan man på ett enkelt sätt få information om den forskning och utveckling som bedrivs i VGR. Projektledarnas arbeten sprids både nationellt och internationellt och kan bli till nytta både för professionen och för allmänheten.

Västra Götalandsregionen sammanställer varje år en årsstatistik baserad på data från FoU i VGR. Årsstatistiken ska bidra till att få en samlad bild av den forskning som pågår i hälso- och sjukvården. Uppgifterna ur databasen används när VGR lämnar information till statliga myndigheter som exempelvis Vetenskapsrådet. Årsstatistiken presenteras digitalt med data i realtid.

FoU-guider och Beredningsgrupp

Rollen som FoU-guide på FoU-centrum innebär att stödja och vägleda projektledare att registrera projektarbeten i databasen FoU i VGR och se till att den hålls uppdaterad. FoU-guiden är också medlem i beredningsgruppen, vilket fungerar som ett forum för beredning av ärenden till Minso Solutions AB (ägare av databasen) och beställaren Regionala FoU-rådet. FoU-guide för primärvården i område Skaraborg är Ann Segerblom.

Kvalitetsregister

Per Hjerpe har under året fortsatt sitt uppdrag som registerhållare för primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv. Registret fokuserar på uppföljningen av stora folksjukdomar såsom hypertoni och ischemisk hjärtsjukdom. Samtliga vårdcentraler i regionen anslutna till VGPV rapporterar till registret via en automatiserad dataprocess. Under året har fokus framför allt varit på hypertoniprojektet ”Högtryck på mottagningen”.

Vidare sker rapportering till Nationella Diabetesregistret, NDR, från samtliga vårdcentraler i VGPV. Utöver detta rapporterar vissa vårdcentraler till andra kvalitetsregister som t.ex. Svenska demensregistret, SVEDEM och Luftvägsregistret.

Infrastruktur

FoU-centrum Skaraborg fungerar som mötesplats för medarbetare inom vårt upptagningsområde som genomför ett utvecklings- eller forskningsprojekt. Här finns det möjlighet att få information och stöd när det gäller till exempel rådgivning angående frågeställningar kring projektarbeten, när/var/hur man söker anslag mm. På FoU-centrum finns möjlighet att boka projektarbetsplats och mötesrum, dock begränsat under 2021 p.g.a. pandemin.

Personal vid FoU-centrum har under året gett stöd vid skapandet av till exempel inmatningsmoduler för datamaterial (esMaker, Excel), bearbetning av data inför analyser, deskriptiv statistik samt vissa statistiska analyser. Användarstöd har även getts i bland annat SPSS, Officepaketet.

Hjälp med struktur och layout av rapporter som sedan tryckts upp av FoU-centrum har också tillhandahållits.

Lokal FoU-samverkan

Skaraborgs Sjukhus

Fortsatt samverkan har skett under 2021 gällande utbildningen i grundläggande forskningsmetodik där den teoretiska delen from 2021 är gemensam med föreläsare från båda förvaltningarna. Samverkan har också skett i vetenskapligt arbete med doktorand, överläkare på ögonkliniken Grete Garberg, hennes huvudhandledare docent Marcelo Ayala och Salmir Nasic. Kristina Boström och Per Hjerpe är bihandledare i doktorandprogrammet. I ”INTERSTROKE”-studien deltar både FoU-centrum Skaraborg och medicinkliniken på SkaS. Susanne Andersson har samverkan med lungkliniken.

Skaraborgsinstitutet
Under året har samverkan skett med Skaraborgsinstitutet genom att de forskarstuderande som erhållit projektanslag deltar i seminarier på institutet samt förlägger en del av sin arbetstid där. Handledning av ett projekt under den grundläggande FoU-kursen har skett i samråd med Skaraborgsinstitutet. I Regionens hus, Skövde har FoU-centrum och Skaraborgsinstitutet samlokaliserats med bland annat gemensamma projektarbetsplatser. Detta har ökat samarbetsmöjligheterna. Under året har dock arbetet på plats varit begränsat p.g.a. Corona-pandemin.

Högskolan i Skövde
Professor Alexandra Krettek vid Högskolan i Skövde har föreläst för FoU-kurstillfället om akademisk skrivande.

FoU-Skaraborg

FoU Skaraborg är en samverkansgrupp mellan Högskolan Skövde, Skaraborgsinstitutet, Kommunalförbundet Skaraborg, FoU Skaraborgs Sjukhus samt FoU primärvård Skaraborg. Gruppen ska bidra till utveckling av en personcentrerad vård där patienterna upplever vården som en helhet utan gränser. Viktiga frågor är forskning, utveckling och utbildning. Per Hjerpe och Sofia Dalemo är representanter från FoU Primärvård och har deltagit i flera möten. Från och med 2022 kommer Susanne Andersson att ta över Sofia Dalemos plats i samverkansgruppen.

Nätverk Hälsoforskning Skaraborg
Under året har ett nytt nätverk för disputerade aktiva forskare inom hälsoforskning i Skaraborg skapats. I nätverket ingår forskare från Skaraborgs sjukhus, Högskolan i Skövde och FoU-primärvård. Nätverket leds av Martin Gellerstedt, Professor i hälsovetenskap vid Högskolan i Skövde, Elisabeth Kenne Sarenmalm, FoU-chef SKAS samt Per Hjerpe FoU-chef FoUUI primärvård Skaraborg. Syftet är att skapa kontaktvägar och öka möjligheterna till samarbete. En första nätverksträff hölls på Högskolan i Skövde den 14 oktober med ca 40 deltagare. Kristina Boström har undervisat två heldagar på specialistsjuksköterske-utbildningen, Högskolan Väst ”Vård och behandling vid hjärtsvikt och hypertoni VBH 600”, hösten 2021.

Övrig lokal samverkan
Lokala FoU-rådet Skaraborg fördelar forskningsanslag för regionanställda i det geografiska området Skaraborg. FoU-rådet består av medlemmar från primärvården och tandvården i Skaraborg, Skaraborgs Sjukhus samt Skaraborgsinstitutet. Ordförande i rådet är Per Hjerpe och sekreterare Ann Segerblom, FoU-centrum Skaraborg.

Regional FoU-samverkan

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård
Närhälsan FoU primärvård har arrangerat en för doktorander poängsatt kurs vid Sahlgrenska akademin (SM00016). Under 2020 har kursen omarbetats och en kursplan ”SM00118 Forskningsmetodik inom primärvård” 7,5 högskolepoäng

färdigställts. Kristina Boström har deltagit i arbetet. Den nya kursen startade under 2021. Varje FoU-centrum och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademin hade ansvar för en träff var. Under 2021 hölls ett heldags-seminarium i Skövde om enkät och registerstudier den 21 oktober med Anna-Lena Östberg och Fredrik Nyström som föreläsare.

Projektsamverkan

Under 2020 startade ett samarbete med professor Christine Wennerås klinisk bakteriologi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Per-Daniel Sundvall, med dr, FoU centrum Södra Älvsborg, Karin Mossberg, med dr, FoU centrum Fyrbodal. Per Hjerpe och Kristina Boström deltar från Skaraborg. Studien ”Är Neoehrlichia en möjlig orsak till Polymyalgia rheumatica?” kommer att studera 200 patienter med polymyalgia reumatika på ett antal vårdcentraler i regionen med journalgranskning, enkäter, provtagning för antikroppar mot neoehrlichia. Studien startade i december 2021.

Nationell FoU-samverkan

Nätverk för Kardiovaskulär forskning i primärvård (Swedish Cardiovascular Research in Primary care, SCARP). Sammankallande är docent Staffan Nilsson vid Linköpings universitet. En styrgrupp har bildats med Staffan Nilsson, Per Wändell och Kristina Boström som medlemmar. Flera telefonmöten har ägt rum 2021 i samband med en nationell enkätundersökning om omhändertagande av patienter med högt blodtryck som genomförts till ett slumpvist urval av vårdcentraler inom sex regioner. Datainsamlingen avslutades vid årsskiftet 2020/2021. Huvudman för studien är Örebro universitet (Mikko Hellgren). Kristina Boström har genomfört intervjuerna i Västra Götaland. Sammanställning av resultaten och manusskrivande pågår.

Nationella Diabetesregistret (NDR). Kristina Boström och Margareta Hellgren deltar i styrgruppsmöten och koordinatorsmöten. Under 2021 har inga fysiska möten ägt rum men däremot regelbundna on-line-möten med redovisning av verksamheten i landet, nytillkomna data, forskningsresultat samt framtida planering av verksamheten.

Svenska Läkaresällskapet (SLS) har, haft flera möten under året i form av videokonferenser. Ett fysiskt möte/internat, ägde rum 1-2 december i Stockholm.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademin, Karolinska Institutet, Stockholms sydvästra sjukvårdsdistrikt, Lunds universitet (PUSHME-studien) och i Nationella nätverket för hjärt-kärl-forskning i primärvård (SCARP).

Populationsundersökningen av kvinnor

Kvinnostudien är en populationsstudie som bedrivs vid Göteborgs universitet. Studien startade 1968 och omfattade 1462 kvinnor i åldrarna 38, 46, 50, 54 och 60 år. Sedan dess har deltagarna genomgått regelbundna uppföljningar 1974-75, 1980-81, 1992-93, 2004-06, 2009-10 och 2016-17. Samtidigt har nya deltagare tillkommit. Studien omfattar kroppsliga och psykiska sjukdomar, hälsa, sociala och psykologiska faktorer som tand- och kostdata.

Att studera faktorer hos kvinnor i medelåldern som har betydelse för utveckling av bland annat hjärt-kärlsjukdom, cancer och psykisk ohälsa är möjligt i Kvinnostudien tack vare en lång uppföljningstid, hög deltagarfrekvens, och noggrann kartläggning av bortfall samt sjukdoms- och mortalitetsdata. I studien jämförs kvinnor från olika födelsekohorter för att studera sekulära trender i hälsorelaterade variabler. Frågorna i enkäterna har i så liten grad som möjligt ändrats mellan varje undersökningsomgång.

Fotprojekt

Susanne Andersson deltar i ett pågående projekt ”IT-TÅget, en läranderesa mot digital fotundersökning med patienter och vårdpersonal on board” som påbörjades 2020. Syftet är att i Västragötalandsregionen (VGR) bidra till en jämlik och god fothälsa genom att minska antalet fotsår och amputationer. Målet med projektet är att skapa ett nytt arbetssätt i primärvården med inslag av digital fotundersökning vid diabetes. I en årlig strukturerad fotundersökning ska riskfaktorer identifieras enligt rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner. Baserat på fotundersökningen sätts lämpliga åtgärder in beroende på om personen har låg-medel-hög risk för att utveckla fotsår. Råd om egenvård utformas efter personens individuella behov. Underlagen för den strukturerade fotundersökningen ska integreras i journalföringssystemet Millenium. Ett parallellt arbete pågår för att förändra förhållningssättet till en digital och interaktiv samverkan med patienter.

Internationell FoU-samverkan

Ett internationellt samarbete pågår med bland annat Broad Institute, Boston MA, ingår i Diabetes Genetics Replication and Meta-analysis (DIAGRAM consortium) i samverkan med professor Leif Groop, Institutionen för kliniska vetenskaper, Diabetes och Endokrinologi, CRC, SUS, Malmö. Data från befolkningen i Skara ingår i detta konsortium.

Ytterligare internationell samverkan sker i PURE studien och ”INTERSTROKE” data från dessa publiceras regelbundet. Data från befolkningen i Skaraborg och Göteborg ingår i PURE och INTERSTROKE.

Inom Folktandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

Ekonomi

FoU-centrums ekonomi har varit i balans under året.

Verksamhetsplan för år 2022

FoU-centrums verksamhet ska vara konkurrensneutral och information om FoU-centrum kommer att erbjudas alla primärvårdsverksamheter inom område Skaraborg samt Folktandvården område Öster. För att öka kontakterna med de kliniska verksamheterna kommer vi att fortsätta att lägga del av handledningen lokalt på den handleddes arbetsplats.

Arbetet med Universitetssjukvårdenheter (USVE) fortsätter både på lokal och regional nivå där regelbundna ledningsgruppsmöten är inplanerade. Under våren 2022 kommer Socialstyrelsens USVE-utvärdering att genomföras via en enkät där ledningsgruppen är ansvarig för den lokala redovisningen. Vidare planeras att presentera USVE-organisationen i ledningsgrupper inom Närhälsan, Regionhälsan och privata verksamheter inom VGPV.

Under 2022 påbörjas också FoUUI-primärvårds innovationssatsning där Susanne Andersson påbörjar sitt arbete som innovationsledare på 50%.

Samarbetet med Folktandvården FoU och övriga FoU-centrum i regionen fortsätter. Samverkan lokalt, regionalt och nationellt fortgår.

En satsning på postdoktoral kompetens för att på sikt öka antalet docenter inom primärvården fortsätter där flera personer på FoU-centrum Skaraborg deltar i postdokgrupp organiserad av FoU-centrum Fyrbodal. Postdokplaneringsmöte med fyra doktorander/disputerade planeras under året.

Nätverk Hälsoforskning Skaraborg fortsätter sin aktivitet under året med en första nätverksträff arrangerad av FoUUI-primärvård den 21 mars för fortsatt dialog och diskussion om former för fortsatt samverkan.

Under året kommer regelbundna träffar för doktorander knutna till enheten att äga rum.

Under året planeras en fortsatt serie av metodseminarier som riktar sig till aktiva forskare och handledare med anknytning till FoU-centrum.

Arbetet med forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer fortsätter under 2022. Fortsatta nätbaserade seminarier planeras liksom ett internat under hösten.

Representanter från FoU-centrum kommer att medverka och delta vid följande evenemang under 2022:

Stabsdag FoU primärvård, Skaraborg 1-2 september

Regional FoUUI-dag, Vänersborg 13 oktober

Utbildningar

Kurs i Grundläggande forskningsmetodik kommer att genomföras med 16 deltagare och med kursupptakt 12-13 januari 2022. Kursens teoridel kommer att vara gemensam med FoU-kursen på Skaraborgs Sjukhus.

Handledarträff för kursen 2022 hölls den 19 november 2021.

Föreläsarträff för kursen 2022 hölls den 2 december 2021.

Seminarier

Under året planeras ett antal seminarier där forskningsresultat presenteras. Dessa är öppna för all personal i primärvården och tandvården samt för FoU-centrums samarbetspartners. I samband med dessa tillfällen ges deltagarna möjlighet att diskutera eventuella egna idéer med handledarna vid FoU-centrum. Beroende på hur pandemiläget utvecklas kommer dessa att ges antingen på plats eller digitalt.

Den 11 maj anordnas ett seminarium om unika befolkningsstudien Kvinnoundersökningen i Göteborg.

Disputation/halvtidkontroll

Britt-Marie Ljungström, psykolog disputerar juni 2022.

Prioriterade aktiviteter lokalt 2022

- Besöka eller ha digitala möten med blodtrycks- och diabetesmottagningar på vårdcentraler i planerade projekt.
- Formalisera ledningsgrupp för Universitetssjukvårdsenhet (USVE) samt minst två möten.
- Presentera USVE-organisationen i ledningsgrupper för Närhälsan och privata vårdgivare.
- Möte med två doktorander/disputerade för postdoktoral planering.
- Minst en ny doktorand.
- En fysisk planeringsdag i slutet av våren samt planeringsdagar i november.
- Utvecklingssamtal för staben på FoU-centrum.
- Nordic Congress of General Practice (NCGP)

Publicerade vetenskapliga artiklar

Longitudinal association between leisure-time physical activity and vascular elasticity indices. Szaló Gábor, Hellgren Margareta, Allison Matthew, Råstam Lennart, Lindblad Ulf, Daka Bledar. BMC cardiovascular disorders. 2021.

Effects of nutrition education using a food-based approach, carbohydrate counting or routine care in type 1 diabetes: 12 months prospective randomized trial. Sterner Isaksson Sofia, Bensow Bacos Margareta, Eliasson Björn, Thors Adolfsson Eva, Rawshani Araz, Lindblad Ulf, et al. BMJ open diabetes research & care. 2021.

The burden of poor glycaemic control in people with newly diagnosed type 2 diabetes in Sweden: A health economic modelling analysis based on nationwide data. Hellgren Margareta, Svensson Ann-Marie, Franzén Stefan, Ericsson Åsa, Gudbjörnsdottir Soffia, Ekström Nils, et al. Diabetes, obesity & metabolism. 2021.

Does C-reactive protein predict time to recovery and benefit from oseltamivir treatment in primary care patients with influenza-like illness? A randomized controlled trial secondary analysis. Harbin Nicolay Jonassen, Rystedt Karin, Lindbaek Morten, Radzeviciene Ruta, Westin Johan, Gunnarsson Ronny, et al. Scandinavian journal of primary health care. 2021.

Blood pressure levels and risk of haemorrhagic stroke in patients with atrial fibrillation and oral anticoagulants: results from The Swedish Primary Care Cardiovascular Database of Skaraborg. Bager Johan-Emil, Hjerpe Per, Schiöler Linus, Bengtsson Boström Kristina, Kahan Thomas, Ödesjö Helena, Jood Katarina, Hasselström Jan, Ljungman Charlotta, Manhem Karin, Mourtzinis Georgios Journal of hypertension. 2021:Mar 11.

Trends in blood pressure, blood lipids, and smoking from 259 753 patients with hypertension in a Swedish primary care register: results from QregPV. Bager Johan-Emil, Mourtzinis Georgios, Andersson Tobias, Nåtman Jonatan, Rosengren Annika, Björck Staffan, Manhem Karin, Hjerpe Per. European journal of preventive cardiology. 2021.

Socioeconomic status affects achievement of blood pressure target in hypertension: contemporary results from the Swedish primary care cardiovascular database. Mourtzinis Georgios, Manhem Karin, Kahan Thomas, Schiöler Linus, Isufi Jetish, Ljungman Charlotta, Andersson Tobias, Hjerpe Per. Scandinavian journal of primary health care. 2021:1-8.

Glycemic Index, Glycemic Load, and Cardiovascular Disease and Mortality. Jenkins David J A, Dehghan Mahshid, Mente Andrew, Bangdiwala Shrikant I, Rangarajan Sumathy, Srichaikul Kristie, et al. The New England journal of medicine. 2021:384(14):1312-1322.

Association of ultra-processed food intake with risk of inflammatory bowel disease: prospective cohort study. Narula Neeraj, Wong Emily C L, Dehghan Mahshid, Mente Andrew, Rangarajan Sumathy, Lanas Fernando, Lopez-Jaramillo Patricio, Rohatgi Priyanka, Lakshmi P V M, Varma Ravi Prasad, Orlandini Andres, Avezum Alvaro, Wielgosz Andreas, Poirier Paul, Almadi

Majid A, Altuntas Yuksel, Ng Kien Keat, Chifamba Jephat, Yeates Karen, Puoane Thandi, Khatib Rasha, Yusuf Rita, Boström Kristina Bengtsson, Zatonska Katarzyna, Iqbal Romaina, Weida Liu, Yibing Zhu, Sidong Li, Dans Antonio, Yusufali Afzalhussein, Mohammadifard Noushin, Marshall John K, Moayyedi Paul, Reinisch Walter, Yusuf Salim BMJ (Clinical research ed.). 2021:374:n1554.

Together for the future – development of a digital website to support chronic obstructive pulmonary disease self-management - A qualitative study Kjellsdotter Anna, Andersson Susanne, Berglund Mia Journal of Multidisciplinary Healthcare. 2021:14:757-766:757-66.

Associations between antidepressant therapy, work ability, and sick leave for patients with common mental disorders within a two-year perspective - A longitudinal observational cohort study in Swedish primary care. Hange Dominique, Ariai Nashmil, Björkelund Cecilia, Svenningsson Irene, Nejati Shabnam, Petersson Eva-Lisa, Augustsson Pia, Skoglund Ingmarie Heliyon. 2021:7(5):e07116.

Country of birth and mortality risk in hypertension with and without diabetes: the Swedish primary care cardiovascular database. Andersson T, Pikkemaat M, Schiöler L, Hjerpe P, Carlsson AC, Wändell P, Manhem K, Kahan T, Bengtsson Boström K Journal of Hypertension. 2021:Jun 1;39(6):1155-1162.

Effects of patient-driven iCBT for anxiety in routine primary care and the relation between increased experience of empowerment and outcome: A randomized controlled trial. Linnea Nissling, Martin Kraepelien, Viktor Kaldo, Dominique Hange, Anna Larsson, Marie Persson, Sandra Weineland. Internet Interventions, 2021. http://dx.doi.org/10.1016/j.invent.2021.10045

Worldwide trends in hypertension prevalence and progress in treatment and control from 1990 to 2019: a pooled analysis of 1201 population-representative studies with 104 million participants. NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC), Dominique Hange, Robert Eggertsen Lancet (London, England), 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34450083

Cost-effectiveness of a care manager collaborative care programme for patients with depression in primary care: 12-month economic evaluation of a pragmatic randomised controlled trial. Anna Holst, Frida Labori, Cecilia Björkelund, Dominique Hange, Irene Svenningsson, Eva-Lisa Petersson, J. Westman, C. Moller, Mikael Svensson. Cost Effectiveness and Resource Allocation, 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34404426

The care manager meeting the patients' unique needs using the care manager model-A qualitative study of experienced care managers. Irene Svenningsson, Dominique Hange, Camilla Udo, Karin Törnbom, Cecilia Björkelund, Eva-Lisa Petersson. BMC family practice, 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34474682

Well-being and mental stress in the population study of women in Gothenburg, Sweden: cohort comparisons from 1980 to 2016 of 36-year trends and

socioeconomic disparities in 38-and 50-year old women. Maria Waller, Lauren Lissner, Dominique Hange, Valter Sundh, Ann Blomstrand, Cecilia Björkelund. BMC public health, 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34001044

Intra-individual variability in self-reported use of non-steroidal anti-inflammatory and analgesic medicines depending on mode of data collection - observations from the Population Study of Women in Gothenburg, Sweden. Helle Håkonsen, Dominique Hange, Tove Hedenrud. International Journal of General Medicine, 2021.https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34267542

Trabecular bone patterns as a fracture risk predictor: a systematic review. Astera Johanen, Grethe Jonasson, Henrik Lund, Susanne Bernhardsson, Jennie Hagman, Dominique Hange, Cecilia Persson, Magnus Hakeberg. Acta odontologica Scandinavica, 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/33650459

Heterogeneous contributions of change in population distribution of body mass index to change in obesity and underweight NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). M. L. C. Iurilli, B. Zhou, J. E. Bennett, R. M. Carrillo-Larco, M. K. Sophiea, A. Rodriguez-Martinez, H. Bixby, B. D. Solomon, C. Taddei, G. Danaei et al. eLife, 2021. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/33685583

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

FoU-centrum Skaraborg
ett samarbete mellan FoU primärvård och Folktandvården FoU
Stationsgatan 3, Skövde
E-post: fou.primarvard.skaraborg@vgregion.se
Hemsida: www.vgregion.se/fouskaraborg